

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХОРТИЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА
АКАДЕМІЯ» ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

**V РЕГІОНАЛЬНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«КОМПЕТЕНТІСНИЙ ВИМІР СУЧАСНОЇ
ОСВІТИ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»**

ЗБІРНИК ТЕЗ

19 травня 2017 р., м. Запоріжжя

Запоріжжя
2017

УДК 37:001.12/18
ББК 74.00
К63

*Рекомендовано до друку Вченою радою
комунального вищого навчального закладу «Хортицька національна
навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради
(протокол № 8 від 28 квітня 2017 р.)*

Рецензенти:

Бондар В. І., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член Національної академії педагогічних наук України;

Павленко А. І., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член Академії наук вищої освіти України, професор кафедри соціальної роботи КВНЗ «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР

Члени редакційної колегії:

Нечипоренко В. В., доктор педагогічних наук, доцент;

Позднякова-Кирбят'єва Е. Г., доктор соціологічних наук, доцент;

Позднякова О. Л., кандидат педагогічних наук, доцент;

Єрмаков І. Г., кандидат історичних наук;

Козарик О. С., кандидат педагогічних наук, доцент;

Гордієнко Н. М., кандидат соціологічних наук, доцент;

Лопатинська Н. А., кандидат педагогічних наук.

К63 **Компетентнісний вимір сучасної освіти: теорія і практика : збірник тез V регіональної науково-практичної конференції** (19 травня 2017 р., м. Запоріжжя) / За заг. ред. В. В. Нечипоренко. – Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2017. – 280 с.

ISBN 978-966-8157-56-1

Збірник містить матеріали учасників V регіональної науково-практичної конференції «Компетентнісний вимір сучасної освіти: теорія і практика», в яких розглянуто актуальні проблеми розвитку життєвої компетентності, організації соціальної та життєвої практики учнів і студентів, професійної підготовки майбутніх фахівців, проаналізовано сучасні тенденції розвитку спеціальної освіти, соціальної роботи, мистецтва та дизайну.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, працівникам дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів різних типів, аспірантам, студентам, усім, хто цікавиться поступальним розвитком системи освіти України.

УДК 37:001.12/18
ББК 74.00

ISBN 978-966-8157-56-1

© КВНЗ «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР, 2017

ЗМІСТ

Слово до освітян.....	10
Привітальні листи.....	13

РОЗДІЛ 1

ДОСВІД І ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ЖИТТЄВОЇ ПРАКТИКИ УЧНІВ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ ДО ОСВІТИ

Нечипоренко Валентина Василівна

Розвиток професійної та соціальної компетентності студентів педагогічних спеціальностей у процесі соціальної практики.....	22
--	----

Гордієнко Наталія Миколаївна, Рутовицька Ганна Володимирівна

Соціальна практика вихованців інтернатних закладів як передумова побудови ними успішних життєвих траєкторій.....	26
--	----

Єрмаков Іван Гнатович

Метод проектів у контексті життєвих результатів діяльності у системі соціальної та життєвої практики учнів.....	29
---	----

Кудінова Маргарита Сергіївна

Соціальна практика як засіб розвитку стресостійкості учнів інтернатних закладів.....	33
--	----

Позднякова Олена Леоніївна

Розбудова виховної системи загальноосвітнього навчального закладу на засадах компетентнісного підходу: теоретичний аспект.....	36
--	----

Позднякова-Кирбят'єва Еліна Геннадіївна

Реабілітаційний парк як чинник оптимізації соціальної і життєвої практики дітей та молоді з особливими потребами.....	40
---	----

Сілявіна Юлія Сергіївна

Компетентнісний потенціал системи педагогічної реабілітації учнів з особливими освітніми потребами.....	44
---	----

Коваль Владислава Ісломжанівна

Аналіз поняття «соціальні зв'язки» у соціально-педагогічній літературі.....	48
---	----

Макаренко Світлана Дмитрівна

Теоретичний аспект дослідження поняття «соціальна активність».....	50
--	----

Манько Мирослава Олександрівна

Розвиток інтернальності особистості у процесі життєпізнавальної діяльності.....	53
---	----

Фуріна Катерина Михайлівна

Соціальна адаптація дітей молодшого дошкільного віку (3 роки) в умовах дитячого навчального закладу засобами ігрової діяльності.....	56
--	----

Чумаченко Вікторія Володимирівна

Особливості соціальної адаптації першокласників.....	59
--	----

РОЗДІЛ 2

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Галієва Ольга Михайлівна, Саніна Яна Олександрівна

Особливості розвитку моральних якостей дітей молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти..... 64

Гончаренко Олександр Миколайович

Шляхи формування громадянської позиції особистості..... 66

Зайка Людмила Анатоліївна

Визначення організаційно-педагогічних умов застосування технології імітаційного моделювання..... 68

Калаур Світлана Миколаївна

Формування у майбутніх фахівців соціальної сфери когнітивної та конативної складової готовності до розв'язання професійних конфліктів..... 70

Козарик Олександра Степанівна

Проблема особистісного саморозвитку студентів у структурі фахової підготовки..... 73

Курінна Людмила Володимирівна

Формування соціокультурної компетентності майбутніх соціальних працівників (на прикладі вивчення навчальної дисципліни «Етнопедагогіка»)..... 75

Павленко Анатолій Іванович

Розв'язування соціально-педагогічних ситуацій і задач у підготовці майбутніх соціальних працівників..... 78

Сташук Ольга Олександрівна

Актуальні наукові дослідження у сфері фахової підготовки майбутніх соціальних педагогів..... 80

Таточенко Світлана Анатоліївна

Специфіка надання професійної допомоги в рамках програми замісної підтримувальної терапії..... 82

Фурман Ольга Федорівна

Формування комунікативної компетентності фахівців соціальної роботи: лінгвометодичний вимір..... 85

Червоненко Катерина Сергіївна

Проблема мотивації до волонтерської діяльності майбутніх фахівців соціальної роботи..... 88

Афанасєва Ганна Володимирівна

Особливості проектної діяльності дітей дошкільного віку..... 91

Василенко Анастасія Ігорівна

Розвиток емоційного інтелекту особистості молодшого школяра засобами ігрової діяльності..... 94

2. Интегрированный подход к предоставлению медицинских и психосоциальных услуг для клиентов программы заместительной поддерживающей терапии в Украине (опыт МБФ «Международный Альянс по ВИЧ/СПИД в Украине»). – К., 2013. – 72 с.

3. Калаур С. М. Типологія конфліктів у професійній діяльності майбутніх фахівців соціальної сфери / С. М. Калаур // Сучасна педагогіка та психологія: від теорії до практики: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, 26-27 серпня, 2016р. – Запоріжжя: Класичний приватний університет. – С. 22 - 24.

4. Лікування опіоїдної залежності агоністами опіоїдів: навчально-методичний посібник / [С.В. Дворяк, Ю.В. Кобища, Г.А. Пріб та ін.]. – К.: Укр. ін-т дослідж. політ. щодо громадського здоров'я, 2012. – 286 с.

5. Огданський І.-Г.В. Неформальна освіта в контексті додаткової професійної підготовки фахівців програм зменшення шкоди. – International Scientific-Practical Conference Actual questions and problems of development of social sciences: Conference Proceedings, June 28-30, 2016. Kielce: Holy Cross University. – P. 67 - 69.

6. Семигіна Т. В. Соціально - психологічна підтримка клієнтів програм замісної підтримувальної терапії / Т. В. Семигіна, С. В. Дворяк. – Київ, 2008. – 76 с.

Фурман Ольга Федорівна,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри

соціально-гуманітарних дисциплін КВНЗ

«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ: ЛІНГВОМЕТОДИЧНИЙ ВИМІР

Одним зі шляхів оновлення змісту вищої освіти й узгодження його із загальними тенденціями до інтеграції української освіти в європейський простір є орієнтація професійної освіти на набуття ключових компетенцій як результату професійної підготовки та на створення ефективних механізмів їх впровадження. Компетентнісний підхід – ключовий методологічний інструмент реалізації завдань Болонського процесу, який за своєю сутністю є студентоцентризованим [2, с. 18].

Важливою складовою моделі професійної компетентності фахівців соціальної роботи є комунікативна компетенція, яка входить до групи професійних умінь і навичок. Актуальність вивчення зазначеного питання посилюється особливостями змісту діяльності фахівців соціальної роботи, адже соціальний працівник повинен уміти вислухати й зрозуміти, пояснити й довести, запитати й відповісти, переконати, створити атмосферу довіри в бесіді, знайти індивідуальний психологічний підхід до клієнта, розв'язати конфлікт, зняти напругу. В основі такої діяльності лежить комунікативна техніка спілкування, володіння якою є важливою ознакою професійної придатності фахівця соціальної роботи.

Мета статті – проаналізувати лінгвістичні й методичні підходи до формування комунікативної компетентності фахівців соціальної роботи.

До питання важливості та значущості формування комунікативної компетентності зверталися Ю. Вторнікова, Д. Годлевська, М. Львов, С. Максименко, Л. Мамчур, М. Пентиліук, А. Приходько, В. Черевко та інші. Існують різні наукові підходи до вирізнення компонентів структури мовної характеристики особистості. Ми

приймаємо думку, що у структурі комунікативної компетентності визначають такі основні компоненти: мовна, мовленнєва, комунікативна, соціокультурна, діяльнісна (стратегічна) субкомпетентності [1, с. 18].

Комунікативна компетентність репрезентує професійні знання, вміння і навички спілкування. Це один із чинників професійної готовності, засіб реалізації професійного потенціалу. Розвинені мовленнєві вміння є показником фахової культури й майстерності, це ознака розвинутого мислення людини. Необхідність формування комунікативно компетентної мовної особистості зумовлюють реалії сучасного світу: висока конкурентність фахівців, зростання соціальної ролі молоді людини, необхідність розвитку вмінь комунікативно взаємодіяти у спільноті, виявляти й презентувати себе, критично і творчо мислити у процесі розв'язання професійних завдань. Для цього необхідно сформувати вміння й навички користуватися засобами мови для словесного оформлення думки в різних життєвих ситуаціях.

До комунікативної професіограми працівника соціальної роботи відносимо складові:

- знання мовного етикету і вміння його використати;
- уміння формулювати мету і завдання ділового спілкування;
- організувати спілкування й управляти ним;
- аналізувати предмет спілкування, розбирати скаргу, заяву, ставити питання й конкретно відповідати на них;
- володіти навичками й прийомами ділового спілкування, його тактикою й стратегією;
- уміти вести бесіду, співбесіду, ділову розмову, диспут, полеміку, дискусію, діалог, дебати, круглий стіл, ділову нараду, ділову гру;
- мати навички доводити й обґрунтовувати, аргументувати й переконувати, критикувати й спростовувати, досягати угод і рішень, компромісів і конвенцій, робити оцінки й пропозиції;
- володіти технікою мовлення, риторичними прийомами й фігурами, уміти правильно будувати промову й інші публічні виступи;
- уміти за допомогою слова проводити психотерапію, знімати стрес, страх, адаптувати клієнта до відповідних умов, коректувати його поведінку й оцінки [3, с. 122].

Результати аналізу комунікативної професіограми студентів-першокурсників виявили несформованість більшості її складових. Зокрема, студенти свідомо зазначають, що в них не розвинені такі вміння: аналізувати предмет спілкування, організувати обговорення; проводити бесіду, співбесіду, дискусію, діалог, дебати, перемовини тощо; доводити, обґрунтовувати, вмотивувати, аргументувати, спростовувати, заперечувати, відхиляти, оцінювати; уміти перефразувати, тезово висловлюватися, володіти навичками вербалізації. Студенти відчувають труднощі у володінні технікою спілкування, у послугованні тропами та риторичними фігурами, уміти використовувати «слово» для коригування поведінки співбесідника. Письмові контрольні роботи демонструють низький рівень орфографічної грамотності.

Більшість студентів не послуговується усною формою української мови. Їм важко вступити в дискусію для обговорення теми не тільки на тлі низького загального розвитку, а й через недорозвиток лексико-граматичної будови мови – бідність свого словника, незасвоєння синтаксичних моделей української мови.

На нашу думку, основною причиною такої ситуації є звуження мовленнєвої практики спілкування учня-студента. У житті (йдеться про російськомовні регіони України) натрапляємо на ситуацію, коли молода людина послуговується українською тільки під час навчального процесу. Так фактично формується лише науково-

навчальний стиль української мови. Створюється штучне мовленнєве середовище для учня-студента, адже сфера використання такого стилю вузько спеціалізована – наукова діяльність, освіта. Студент не говорить українською під час усного повсякденного спілкування в побуті, у родині, на виробництві, з викладачами на перерві в навчальному закладі. Контроль за дотриманням мовного режиму в навчальному закладі може стати панацеєю від низького рівня мовленнєвого розвитку студентів вищих навчальних закладів. Мова повинна жити в усному живому спілкуванні, бо тільки у процесі її вживання та користування нею з метою спілкування вона стане необхідним інструментарем професійної діяльності особистості, частиною її життя.

Педагогічні працівники повинні усвідомити, що треба не тільки проводити навчальні заняття українською мовою, але й спілкуватися українською в позанавчальний час. Трапляється, що викладачі переходять на російську нібито для того, щоб деталізувати студентам навчальний матеріал. Така суміш двох близькоспоріднених мов теж шкодить засвоєнню мови. Звучить інколи дивно, коли в російськомовний текст вкраплюються українські терміни і навпаки. Як результат – викладачі не тільки не сприяють розвиткові наукового професійного мовлення, а й гальмують його.

Програма української мови (за професійним спрямуванням) передбачає підвищення рівня загальномовної підготовки, мовної грамотності, практичне оволодіння основами офіційно-ділового, наукового, розмовного стилів української мови, що забезпечить професійне спілкування на належному мовному рівні.

У практику викладання української мови (за професійним спрямуванням) для формування комунікативної компетенції запроваджуємо роботу над мовними явищами на текстовій основі й у процесі створення тексту.

Вивчення термінологічної бази свого фаху сприяє професіоналізації мовлення, формуванню наукового мовлення, що є необхідною умовою становлення спеціаліста будь-якого фаху. Тому до формування комунікативної компетенції повинні залучатися не тільки філологи, а й усі без винятку викладачі навчального закладу.

Важливими шляхами формування комунікативної компетентності є розвиток високої мовної свідомості, вироблення у студентів мотивації вивчення мови – усвідомлення того, що знання мови пов'язане з цілісністю особистості, це внутрішній ресурс ефективного розв'язання фахових завдань.

Якісною формою стимулювання розвитку граматично правильного усного мовлення є взаєморецензування відповідей. Треба щоб не тільки викладач не залишав поза увагою жодного невідалого слова, фрази, а й привчав студентів слухати висловлювання, помічати і виправляти недоліки мовлення. Взірцем для них має бути мовлення викладача.

Розвитку комунікативної компетенції сприяє проведення тренінгів спілкування. **Тренінг – не лекція і не семінар, на тренінгу учасники в практичних ситуаціях формують свою думку та відпрацьовують навички спілкування. Це один з найефективніших методів засвоєння інформації у групі для формування повноцінного та безконфліктного спілкування.**

Зазначене вище дає можливість зробити певні узагальнення: формування комунікативної компетентності є важливою складовою професійної компетентності фахівця соціальної роботи; компетентність студентів у мові є результатом їх мовленнєвої активності; процес розвитку мовленнєвих умінь має бути спланованим і триває впродовж усього життя комуніканта.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мамчур Л. Перспективність і наступність у формуванні комунікативної компетентності учнів основної школи. – Херсон, 2012. – 46 с.
2. Хомич В. Формування особистості вчителя: компетентнісний вимір / Рідна школа. – №11. – 2012. – С. 18-22.
3. Васюта О. Професійне становлення фахівця із соціальної роботи // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. – Чернігів, 2010. – Серія «Педагогічні науки». – С. 122-125.

Червоненко Катерина Сергіївна,
викладач кафедри соціальної роботи
КВНЗ «Хортицька національна навчально-
реабілітаційна академія» ЗОР

*Науковий керівник –
доктор педагогічних наук, доцент
Нечипоренко В. В.*

ПРОБЛЕМА МОТИВАЦІЇ ДО ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

«Не питай, що Україна зробила для тебе.
Запитай себе, що ти зробив для України»

Сьогоднішня ситуація у політичному, соціально-економічному і духовному житті українського суспільства сприяє виникненню та загостренню низки соціальних проблем, вирішення яких залежить від професійної компетентності працівників соціальної сфери щодо задоволення соціальних потреб кожного члена суспільства, вирішення проблем праці, побуту, духовного і фізичного розвитку людини. Одним із напрямків професійної діяльності майбутніх фахівців соціальної роботи виступає залучення учнівської молоді до організації волонтерської діяльності. В цьому важливому питанні вони можуть зустрітися з важливою проблемою, що виникла у сучасному прагматичному світі – мотивування учнівської молоді до волонтерської діяльності. Спробуємо розібратися у цьому важливому питанні.

Під мотивацією розуміють сукупність факторів, що підтримують і спрямовують, тобто визначають певну поведінку; сукупність мотивів, спонування, які викликають активність організму та визначають її спрямованість; процес психічної регуляції конкретної діяльності; процес дії мотиву та механізм, який визначає виникнення, спрямування та способи здійснення конкретних форм діяльності; сукупну систему процесів, які спонукають і відповідають за діяльність [3].

Одна з найвідоміших моделей мотивації належить А. Маслоу, який розкрив ієрархію індивідуальних мотивів у своїй гуманістичній теорії. Згідно піраміди А. Маслоу, первинними мотивами виступає прагнення задовольнити фізіологічні потреби. Наступними є потреби у самобезпеці, потім – соціальні потреби та потреби в повазі з боку інших людей. Останній рівень у піраміді пов'язаний із задоволенням потреби у самоствердженні, самореалізації та творчості [4].

Ще однією відомою теорією мотивації діяльності волонтерів виступає теорія «альтруїзму-еґоїзму», запропонована західними дослідниками А. Омото та М. Снайдер,